

Cofnodion

Pwyllgor Safonau

Dyddiad: Dydd Iau, 19 Hydref 2023

Amser: 5.30 pm

Bresennol: A Mitchell (Cadeirydd), K Watkins (Dirprwy Gadeirydd) J. Davies, P. Worthington, G. Nurton, Cynghorwyr W. Routley, F. Hussain a P. Cockeram, J Mudd, M Evans, K. Whitehead.

Elizabeth Bryant (Pennaeth y Gyfraith a Safonau), Leanne Rowlands (Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd ac Etholiadol), Katharine Majer (Dirprwy Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd ac Etholiadol), Emily Mayger (Swyddog Llywodraeth), Simon Richards (Swyddog Llywodraeth)

Ymddiheuriadau: Cynghorwyr Allan Morris, Richard Morgan

---

1 Ymddiheuriadau dros Absenoldeb

Y Cynghorwyr Allan Morris, Richard Morgan

2 Datganiadau o ddiddordeb

Dim.

3 Cofnodion y Cyfarfod Diwethaf

Derbyniwyd.

Penderfynwyd:

Cytunwyd bod cofnodion y cyfarfod blaenorol a gynhaliwyd ar 13 Gorffennaf yn gofnod gwir a chywir

4 Cyhoeddiadau'r Cadeirydd

Dim cyhoeddiadau.

5 Trafodaeth Arweinwyr Grwp

Cynghorydd Jane Mudd - Arweinydd y Cyngor

Arweinydd yr Wrthblaid – Cynghorydd Matthew Evans

Arweinydd Plaid Annibynwyr Casnewydd – Cynghorydd Kevin Whitehead

Rhoddodd y Cadeirydd ddisgrifiad byr ynghylch pam roedd y Pwyllgor Safonau wedi gofyn am bresenoldeb Arweinwyr y Grwpiau. Nododd y Cadeirydd fod y Pwyllgor eisoes wedi mynegi pryder ynghylch nifer y Cynghorwyr a oedd wedi cwblhau hyfforddiant Cod Ymddygiad ac yn dymuno sicrhau bod yr Arweinwyr Grŵp yn annog atebolrwydd wrth sicrhau bod yr hyfforddiant wedi'i gwblhau gan eu grwpiau.

Gofynnodd y Cadeirydd i Arweinwyr y Grŵp ddarparu eu diweddariadau llafar.

Dywedodd yr Arweinydd wrth y pwyllgor fod gan y grŵp gydymffurfiaid 100% â'r hyfforddiant Cod Ymddygiad ac ychwanegodd ei bod yn dymuno tynnu sylw at ymgysylltiad aelodau â hyfforddiant arall oedd ar gael. Nododd yr Arweinydd ei bod yn bwysig tynnu sylw nad oedd yr Aelodau bob amser yn gallu manteisio ar gyfleoedd hyfforddi ychwanegol oherwydd ymrwymadau eraill a'i bod wedi bod yn falch o'r cynnydd a wnaethpwyd.

Roedd yr Arweinydd yn dymuno codi mater ynghylch dyletswydd arweinwyr grŵp ond nododd y gellid trafod hyn yn dilyn cyflwyniadau eraill Arweinydd y Grŵp. Dywedodd yr Arweinydd wrth y Pwyllgor y byddai hyfforddiant ar ddiogelwch Aelodau yn y chwarter nesaf a phwysleisiodd bwysigrwydd y sesiwn hon.

Diolchodd y Cadeirydd i'r Arweinydd am ei chyflwyniad a dywedodd ei bod yn gadarnhaol nodi'r hyfforddiant Cod Ymddygiad Presenoldeb 100%.

Gofynnodd y Cadeirydd i Arweinydd yr Wrthblaid, y Cynghorydd Matthew Evans roi'r wybodaeth ddiweddaraf.

Dywedodd y Cynghorydd Evans wrth y Pwyllgor fod yr holl Aelodau wedi cwblhau'r hyfforddiant Cod Ymddygiad ac ychwanegodd y gofynnwyd am y ffigyrau ar gyfer mynychu hyfforddiant ychwanegol eisoes. Nododd y Cynghorydd Evans ei fod wedi cael ei drafod yn flaenorol bod gorgyffwrdd yn aml gyda hyfforddiant lle gallai fod gofyn i Aelodau ailadrodd yr un hyfforddiant ar gyfer swyddi allanol sydd ganddynt a holwyd a ellid trafod hyn. Nododd y Cynghorydd Evans nad oedd cwynion wedi bod am Ymddygiad y Cynghorydd ers y diweddariad diwethaf.

Diolchodd y Cadeirydd i'r Cynghorydd Evans a gwahoddodd Arweinydd Plaid Annibynnol Casnewydd, y Cynghorydd Whitehead i siarad.

Diolchodd y Cynghorydd Whitehead i'r Cadeirydd a dywedodd ei fod yn cytuno â'r Arweinydd ynghylch hyfforddiant diogelwch personol. Nododd y Cynghorydd Whitehead bwysigrwydd perthnasedd hyfforddiant i unigolion, ac ychwanegodd ei fod yn ymddiried yn yr Aelodau i fod yn ymwybodol o'r hyn sy'n berthnasol iddynt hwy eu hunain a'u rolau. Dywedodd y Cynghorydd Whitehead ei fod yn agored i bob cyfle hyfforddi.

Amlygodd y Cadeirydd mai rôl y Pwyllgor Safonau oedd lleihau'r tebygolrwydd y bydd cwynion am Aelodau'n cael eu gwneud drwy annog Aelodau i gwblhau hyfforddiant perthnasol.

Nododd y Cynghorydd Whitehead bwysigrwydd mynychu hyfforddiant a rhoi'r hyfforddiant ar waith, gan fod perygl y bydd adroddiadau'n cael eu gwneud i'r Ombwdsmon ar gyfer materion y gellid eu hystyried yn ddibwys, ac roedd hyn yn rhywbeth y dylid paratoi Aelodau ar ei gyfer.

Darllenodd y Rheolwr Gwasanaethau Democraidd ac Etholiadol y datganiad a ddarparwyd gan Arweinydd Plaid Annibynnol Llyswyry, y Cynghorydd Morris a ddywedodd:

"Rwy'n falch o adrodd bod Grŵp Annibynnol Llyswyry yn parhau i gynnal y safonau uchaf posibl wrth gynrychioli ein hetholwyr. Rydym yn cyfathrebu trwy Cymorthfeydd Ward misol

rheolaidd, cyfryngau cymdeithasol, a cholofn reolaidd yn y South Wales Argus. Rydym ymhlith yr ychydig Gynghorwyr sy'n cyhoeddi ein rhifau ffôn symudol gan ein gwneud ar gael 24/7 i'n Hetholwyr.

Mae pob un ohonom yn llywodraethwr ysgol gweithgar gyda chofnodion presenoldeb da.

Rydym yn cynnal cyfarfodydd a chyfathrebu rheolaidd rhyngom ni ac yn gweithio'n agos fel tîm. Mae fy nghydweithwyr ar gromlin ddysgu serth iawn, rwy'n falch iawn o'u cynnydd a'r adborth a gawsant gan y cyhoedd.

Hyd y gwn i, mae'r holl hyfforddiant statudol yn gyfredol. Does dim problemau neu gwynion wedi cael eu hadrodd i mi."

Diolchodd y Cadeirydd i Arweinwyr y Grŵp am eu mewnbwn ac agor y llawr am unrhyw gwestiynau.

Nododd Aelod o'r Pwyllgor ei fod yn cadeirio'r sesiynau hyfforddi ac yn hysbysu'r Pwyllgor eu bod yn cael cefnogaeth dda iawn gan amlaf gyda phresenoldeb rhwng 18 a 30 Aelod.

Nododd y Cadeirydd y bu cynnydd sylweddol yn yr hyfforddiant ers iddo ymuno am y tro cyntaf a chanmolodd Arweinwyr y Grŵp am eu cefnogaeth yn y camau enfawr ymlaen sydd wedi'u cymryd.

Nododd Aelod o'r Pwyllgor fod gan y Cynghorwyr fywydau prysur a rhoddodd ei werthfawrogiad eu bod wedi cadw ar ben yr hyfforddiant.

Gwahoddodd y Cadeirydd yr Arweinydd i rannu ei sylwadau.

Yn gyntaf, roedd yr Arweinydd yn dymuno siarad ar Hyfforddiant Diogelwch Aelodau a nododd ei aliniad â'r Cod Ymddygiad oherwydd ei ffocws ar ymddygiad. Dywedodd yr Arweinydd ei bod yn ofynnol i'r Aelodau fod yn ymwybodol eu bod yn agored i risg ar adegau a rhoi gwybod i'r Pwyllgor ei bod yn falch iawn o'r rhaglen ddatblygedig a fyddai'n cael ei chyflwyno'n fuan. Dywedodd yr Arweinydd y byddai nid yn unig yn annog ei grŵp i gymryd rhan yn yr hyfforddiant oherwydd pwysigrwydd yr hyfforddiant, ond hefyd y bydd ar gael i'r Cynghorwyr Cymunedol. Roedd yr Arweinydd yn dymuno tynnu sylw at safbwynt llym y Cyngor ar faterion diogelwch.

Holodd y Cadeirydd a oedd disgwyl i nifer fawr o bobl ei gwblhau.

Dywedodd yr Arweinydd fod disgwyl i nifer fawr o bobl ei gwblhau ac ychwanegodd y byddai'n arbennig o ddefnyddiol i'r rhai sy'n unig Aelod yn eu ward, a'r rhai sydd â phroffil cyhoeddus mwy.

Nododd y Cynghorydd Evans ei fod wedi cwblhau'r hyfforddiant diogelwch Aelodau Etholedig beth amser yn ôl a dywedodd wrth y Pwyllgor eu bod yn defnyddio system gyfeillio o fewn eu grŵp. Dywedodd y Cynghorydd Evans fod un Aelod wedi dod ar draws problemau ar y cyfryngau cymdeithasol a dywedodd fod faint o gamdriniaeth y gall cynghorwyr ei chael yn peri pryder. Dywedodd y Cynghorydd Evans fod cyn-gynghorydd wedi rhoi'r gorau iddi oherwydd camdriniaeth gan y cyhoedd.

Mynegodd Aelod o'r Pwyllgor ddiolch i'r trefnwyr am gynnwys y Cynghorwyr Cymunedol yn yr Hyfforddiant Diogelwch.

Dywedodd aelod o'r Pwyllgor ei fod yn croesawu'r hyfforddiant o'i safbwynt fel Aelod Pwyllgor yn ogystal ag Aelod o Gyngor Dinas Casnewydd.

Dywedodd y Cynghorydd Routley wrth y Pwyllgor ei fod wedi profi dau ddigwyddiad yn 2019 ac ar y pwynt hwnnw roedd yn teimlo nad oedd cefnogaeth gan yr awdurdod. Ychwanegodd

yr Aelod Pwyllgor ei fod yn croesawu'r hyfforddiant a fyddai'n helpu i fynd i'r afael â mater hirsefydlog.

Cytunodd y Cynghorydd Whitehead ac ychwanegodd ei fod yntau hefyd yn croesawu'r hyfforddiant gan nodi ei fod wedi gweld sylwadau ar-lein a'i fod wedi osgoi postio unrhyw beth ar y cyfryngau cymdeithasol ei hun. Rhoddodd y Cynghorydd Whitehead enghraifft o gyfnod lle gallai fod wedi gwneud ei hun yn agored i niwed a nododd ei bod yn bwysig bod yn ymwybodol ac yn ystyriol o roi eich hun mewn sefyllfaoedd lle gallech fod yn agored i risg.

Nododd y Cadeirydd ei bod yn gadarnhaol clywed y bydd yr hyfforddiant hefyd ar gael i Gynghorwyr Cymuned.

Nododd Aelod o'r Pwyllgor bwysigrwydd bod yr hyfforddiant ymwybyddiaeth ar gael i'r holl Aelodau ac awgrymodd y gellid cysylltu'r Hyfforddiant Moeseg ar yr un pryd a diolchodd i'r Arweinwyr Grwpiau am eu hadroddiadau I.

Cynigiodd y Cadeirydd y posibilrwydd y bydd yr Arweinwyr Grŵp yn darparu adroddiad ysgrifenedig ar gyfer pob cyfarfod arall o'r Pwyllgor Safonau a dim ond unwaith mewn cyfnod o 12 mis y bydd eu presenoldeb yn angenrheidiol.

Eglurodd y Swyddog Monitro wrth y pwyllgor fod amlder presenoldeb Arweinydd y Grŵp wedi cael ei benderfynu ddechrau'r flwyddyn ond ychwanegodd y gellid edrych eto ar hyn ar ddechrau'r flwyddyn ganlynol.

Dywedodd y Cadeirydd wrth y Pwyllgor ei fod wedi mynychu Cyfarfod Cyswllt gyda Chynghorau Cymuned ac amlygodd fanteision codi proffil y Pwyllgor Safonau gyda nhw. Nododd y Cadeirydd ei fod yn dymuno parhau i adeiladu ar godi proffil y Pwyllgor Safonau o fewn eu cylch gwaith.

Nododd yr Arweinydd anghysondeb o fewn y ddeddfwriaeth a oedd yn nodi, er y dylai'r Arweinwyr Grwpiau fod yn atebol am eu haelodau grŵp, na fyddent yn cael gwybod pe bai cwyn yn cael ei gwneud i'r Ombwdsman ynghylch un o'u haelodau grŵp. Amlygodd yr Arweinydd y gallai hyn roi Arweinwyr Grwpiau mewn sefyllfa lle maent yn cael eu dal yn atebol am rywbeth nad ydynt yn ymwybodol ohono. Dywedodd yr Arweinydd er nad bwriad y Ddeddfwriaeth oedd hyn, ei bod yn dymuno dwyn sylw'r Pwyllgor Safonau. Dywedodd yr Arweinydd ei bod yn teimlo mewn egwyddor bod y ddeddfwriaeth yn gadarnhaol i raddau helaeth ond y gallai fod problemau gyda'r defnydd ymarferol.

Dywedodd Pennaeth y Gyfraith a Safonau wrth y Pwyllgor y byddai'n adrodd ar y Canllawiau Statudol yn ddiweddarach yn y Cyfarfod lle byddai rôl Arweinwyr Grwpiau yn cael ei chynnwys ac ychwanegodd ei fod yn egluro o fewn y canllawiau na ddylai'r Arweinwyr gael eu dal yn bersonol gyfrifol am ymddygiad unigolion. Nododd Pennaeth y Gyfraith a Safonau mai prif gyfrifoldeb Arweinwyr y Grŵp yw annog ymddygiad da ac ychwanegodd y byddent yn cael gwybod pe bai adroddiad gan yr Ombwdsmon yn ymwneud ag un o'i Aelodau yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Safonau.

Nododd yr Arweinydd y gallai fod lle wedi bod ar gyfer ymyrraeth gynharach pe baent wedi bod yn ymwybodol o faterion cyn gynted â phosibl.

Dywedodd y Cynghorydd Evans a'r Cynghorydd Whitehead eu bod yn cytuno â'r Arweinydd a nododd y Cynghorydd Evans y byddai'n gobeithio y byddai Aelod ei grŵp yn cysylltu ag ef eu hunain ond ychwanegodd nad oedd yn ymwybodol o unrhyw honiadau a wnaed. Dywedodd y Cadeirydd y byddai Pennaeth y Gyfraith a Safonau yn codi hyn.

Penderfynwyd:

Nododd y Pwyllgor y dylai'r Arweinwyr Grwpiau fynychu Pwyllgor Safonau eto ar ôl cyfnod o 6 mis i roi'r wybodaeth ddiweddaraf.

Byddai penderfyniad ar amllder adroddiadau Arweinydd Grŵp a phresenoldeb i'r Pwyllgor yn cael ei gytuno yn y flwyddyn ariannol newydd.

6 Cwynion

Nododd Pennaeth y Gyfraith a Safonau nad oedd cwynion wedi cael eu cadarnhau, a bu rhai cwynion na chymerwyd ymlaen i'r Ombwdsmon ymchwilio iddynt, gan gynnwys buddiannau nas datgelwyd gan Gynghorwyr Cymuned. Dywedodd Pennaeth y Gyfraith a Safonau wrth y Pwyllgor nad oedd gan Gynghorwyr Cymuned y gofyniad i ddatgelu buddiannau o fewn 28 diwrnod o ddechrau swydd. Eglurodd Pennaeth y Gyfraith a Safonau mewn un achos fod achos posibl o dorri rheolau wedi bod, fodd bynnag, bod cyngor wedi'i gynnig i'r Aelod er mwyn adfer hyn.

Dywedodd Pennaeth y Gyfraith a Safonau fod un gŵyn wedi bod yn honni methiant i siarad yn wrthrychol mewn cyfarfod, a diffyg ymateb i e-byst. Ni chafwyd unrhyw dystiolaeth o doriad yn yr achos hwn.

Dywedodd Pennaeth y Gyfraith a Safonau fod adroddiad o iaith dreisgar a gwahaniaethol a bwlio wedi bod ond nododd nad oedd dystiolaeth i gadarnhau'r honiadau, felly eto nid oedd unrhyw doriad.

Nododd Aelod o'r Pwyllgor y bu rhywfaint o drafodaeth ynghylch y Datganiad o Fuddiannau i Gynghorwyr Cymunedol a dywedodd, er bod gofyn iddynt ddatgan eu buddiannau, nid yw'n ofynnol iddynt eu datgan ar unwaith wrth ymuno. Nodwyd mewn llawer o achosion y byddai Cynghorwyr Cymunedol newydd yn cael ffurflen i'w llenwi pan fyddant yn bresennol, ond roedd hyn wedi disgyn oherwydd cyfarfodydd ar-lein.

Dywedodd Pennaeth y Gyfraith a Safonau fod dyletswydd barhaus i ddatgan buddiannau a dywedodd wrth y Pwyllgor y dylai Clercod y Cyngor Cymuned fod yn monitro hyn. Nododd Pennaeth y Gyfraith a Safonau fod dadl dros sicrhau bod hyfforddiant Cod Ymddygiad ar gael i Gynghorwyr Cymunedol ac y byddai hyn yn cael ei archwilio.

Tynnodd Aelod o'r Pwyllgor sylw at os yw Aelodau'r Cyngor Cymuned yn ansicr am unrhyw beth gan gynnwys y datgan buddiannau, yna mae'n werth gofyn bob amser.

Dywedodd Pennaeth y Gyfraith a Safonau y dylai'r Clercod allu rhoi cyngor ar y mater hwn fel rhan o'u cylch gwaith.

Penderfynwyd:

Nododd y Pwyllgor Safonau yr adroddiad Cwynion.

7 Canllawiau Statudol ac Anstatudol Llywodraeth Cymru ar gyfer Prif Gynghorau (ar gyfer sylwadau)

Cyflwynodd Pennaeth y Gyfraith a Safonau Ganllawiau Statudol ac Anstatudol Llywodraeth Cymru ar gyfer Prif Gynghorau a thynnodd sylw at yr adrannau perthnasol ar gyfer y Pwyllgor Safonau. Atgoffodd Pennaeth y Gyfraith a Safonau y Pwyllgor o'r adroddiad drafft a rannwyd gyda nhw ym mis Mawrth 2022 pan oedd yr ymgynghoriad wedi dechrau a chadarnhau mai dyma fersiwn derfynol yr adroddiad. Dywedodd Pennaeth y Gyfraith a Safonau fod pedwar maes perthnasol o dan Ganllawiau Statudol Adran 4 a oedd yn cynnwys canllawiau ar swyddogaeth Arweinwyr y Grŵp mewn perthynas ag ymddygiad a monitro ohonynt, swyddogaeth y Pwyllgorau Safonau ac Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau.

Amlygodd Pennaeth y Gyfraith a Safonau i'r Pwyllgor y canllaw i gynorthwyo'r Arweinwyr Grŵp a nododd ei fod yn egluro'r rôl; Gan nodi, er bod ymddygiad yn fater i bob Aelod unigol, dylai'r Arweinwyr Grwpiau gymryd camau rhesymol i gynnal safonau ymddygiad uchel drwy hyrwyddo safonau uchel a mynd i'r afael â diffyg cydymffurfio. Nododd Pennaeth y Gyfraith a Safonau fod yr adroddiad yn amlinellu rhai enghreifftiau o gamau y gellid eu cymryd megis hyfforddiant, cyfleoedd datblygu ac ymddygiad modelu. Dywedodd Pennaeth y Gyfraith a Safonau fod dyletswydd ar Arweinwyr Grwpiau i gydweithredu a chynnal perthynas waith dda gyda'r Pwyllgor Safonau a'r Swyddog Monitro i sicrhau cydweithrediad yr Aelodau. Ychwanegodd Pennaeth y Gyfraith a Safonau fod dyletswydd ar Arweinwyr y Grŵp i adrodd unrhyw bryderon ynghylch ymddygiad Aelodau.

Dywedodd Pennaeth y Gyfraith a Safonau wrth y Pwyllgor ei fod wedi'i nodi yn yr adroddiad, ar ddechrau pob blwyddyn fwrdeistrefol, y bydd yr Arweinwyr Grŵp yn cyfarfod â'r Pwyllgor Safonau i ystyried sut y byddant yn cydweithio, pa mor aml y byddant yn mynychu'r Arweinwyr Grŵp mewn cyfarfodydd ac i osod trothwy cydymffurfio ag Arweinwyr y Grŵp mewn perthynas â'r Cod Ymddygiad. Amlygodd Pennaeth y Gyfraith a Safonau fod yn rhaid i Arweinydd y Grŵp sefyll yn ôl unrhyw gamau disgyblu y cytunwyd arnynt gan y Pwyllgor Safonau.

Dywedodd Pennaeth y Gyfraith a Safonau fod Adran 5 yn adlewyrchu'r pwyntiau blaenorol o safbwynt swyddogaethau'r Pwyllgor Safonau. Ychwanegodd Pennaeth y Gyfraith a Safonau y byddai gan y Pwyllgor rôl hefyd yn y dull o ymdrin ag Anrhegion a Lletygarwch a dywedodd wrth y Pwyllgor fod dull presennol Cyngor Dinas Casnewydd yn cyd-fynd â'r dull gweithredu Cymru Gyfan.

Dywedodd Pennaeth y Gyfraith a Safonau wrth y Pwyllgor fod Adran 6 yr adroddiad yn cynnwys gwybodaeth yn ymwneud â chyngor a hyfforddiant i Arweinwyr Grwpiau er mwyn sicrhau eu bod yn cydymffurfio â'u dyletswyddau a nododd nad oedd unrhyw hyfforddiant yn cael ei gynnig iddynt ar hyn o bryd. Dywedodd Pennaeth y Gyfraith a Safonau y byddai hyn yn cael ei drafod gyda'r Rheolwr Gwasanaethau Democraataidd ac Etholiadol a'i gyflwyno yng nghyfarfod nesaf y Pwyllgor Safonau.

Dywedodd Pennaeth y Gyfraith a Safonau fod dyletswydd ar y Pwyllgor Safonau i ddarparu adroddiad blynyddol ac ychwanegodd y byddai'r fersiwn newydd yn ddyledus cyn gynted â phosibl yn dilyn diwedd y flwyddyn ariannol. Eglurodd Pennaeth y Gyfraith a Safonau wrth y Pwyllgor fod y canllawiau yn ymdrin â'r hyn y dylid ei gynnwys yn yr adroddiad ac ychwanegodd y byddai'n ofynnol adrodd i'r Cyngor llawn o fewn cyfnod o 3 mis ar ôl i'r Pwyllgor Safonau ei ystyried.

Amlygodd Pennaeth y Gyfraith a Safonau ei fod yn cynnwys angen yr Aelodau i ddatgan diddordeb mewn eiddo sy'n eiddo iddo ond nododd nad oedd yn ofynnol iddynt ddarparu cyfeiriad llawn yn union y ward y mae wedi'i lleoli ynddi.

Holodd Aelod o'r Pwyllgor beth oedd Arweinydd Grŵp a dywedodd Pennaeth y Gyfraith a Safonau wrth y Pwyllgor fod yn rhaid i'r grŵp fod yn 2 neu fwy o Aelodau ond nododd y byddai'n cadarnhau hyn.

Gofynnodd y Cadeirydd i'r adrannau o Ganllawiau Statudol ac Anstatudol Llywodraeth Cymru ar gyfer Prif Gynghorau a amlygwyd gan Bennaeth y Gyfraith a Safonau gael eu hychwanegu at yr Agenda ar gyfer y cyfarfod nesaf fel y gellid eu trafod yn fanylach.

Gofynnodd Aelod o'r Pwyllgor am ragor o wybodaeth am y lefel bresennol o Anrhegion a Lletygarwch a nododd Pennaeth y Gyfraith a Safonau y gellid cynnwys hyn hefyd ar yr agenda ar gyfer y cyfarfod nesaf.

Holodd Aelod o'r Pwyllgor a oedd y wybodaeth ddiweddaraf am ddatganiad eiddo yn berthnasol i Gynghorwyr Cymuned.

Dywedodd Pennaeth y Gyfraith a Safonau cyn belled ag yr oedd hi'n pryderu ei fod ar gyfer prif gynghorau yn unig ond ychwanegodd y gellid egluro hyn. Dywedodd Pennaeth y Gyfraith a Safonau nad oedd yn ofynnol i Gynghorwyr Cymuned fod â chofrestr o fuddiannau ond y dylent eu datgan pan fyddant yn codi mewn cyfarfodydd.

Penderfynwyd:

Nododd y Pwyllgor Ganllawiau Statudol ac Anstatudol Llywodraeth Cymru ar gyfer Prif Gynghorau, a phenderfynwyd y dylid edrych ar yr adrannau perthnasol yn fanylach yn y cyfarfod nesaf yn ogystal â thrafodaeth ynghylch anrhegion a lletygarwch.

8 Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau 2022/23 (ar gyfer sylwadau)

Nododd y Cadeirydd y byddai'r adroddiad hwn yn fyrrach fel y nodwyd yn flaenorol gan Bennaeth y Gyfraith a Safonau.

Nododd y Rheolwr Gwasanaethau Democraataidd ac Etholiadol y gofyniad i lunio adroddiad ar ddiwedd y flwyddyn ariannol. Dywedodd y Rheolwr Gwasanaethau Democraataidd ac Etholiadol wrth y Pwyllgor y byddai'r adroddiad yn cynnwys crynodeb o Weithredoedd ac Argymhellion y Pwyllgor yn ogystal ag asesiad o Arweinwyr y Grŵp a'u cydymffurfiaeth â'u dyletswyddau. Byddai copi o'r adroddiad yn cael ei ddarparu i'r Ombwdsmon a'r Cynghorau Cymuned.

Amlygodd y Rheolwr Gwasanaethau Democraataidd ac Etholiadol fod hyn wedi'i gynnwys ddiwethaf ym mis Tachwedd 2022 ac y byddai'r adroddiad yn fyrrach i ganiatáu cyd-fynd â'r amserlenni newydd.

Diolchodd y Cadeirydd i'r Rheolwr Gwasanaethau Democraataidd ac Etholiadol a nododd ei bod yn gadarnhaol bod y Pwyllgor yn gallu ymgysylltu â'r adroddiad a'r Arweinwyr Grŵp cyn y newidiadau.

Canmolodd aelod o'r Pwyllgor yr adroddiad a dywedodd ei fod yn grynodeb a chyd-destun da a defnyddiol. Fodd bynnag, gwnaeth ofyn am gynnwys tabl o gynnwys ac amlygodd fod rhai camgymeriadau teipio a fformatio y byddai angen eu cywiro.

Dywedodd y Rheolwr Gwasanaethau Democraataidd ac Etholiadol wrth y Pwyllgor y byddai'r Adroddiad Blynyddol yn mynd i'r Cyngor llawn ar 28 Tachwedd.

Nododd y Cadeirydd fod y Cynghorydd Hourahine wedi cyflwyno adroddiad y flwyddyn flaenorol yn y Cyngor llawn ac wedi holi a oedd y Pwyllgor yn fodlon gydag Aelod o'r Pwyllgor yn cyflwyno'r adroddiad.

Nododd Pennaeth y Gyfraith a Safonau y byddai croeso i'r Cadeirydd gyflwyno'r adroddiad.

Nododd y Cadeirydd y gallai fod yn werthfawr iddo fynychu'r Cyngor i gyflwyno'r adroddiad er mwyn parhau i godi proffil y Pwyllgor Safonau a chefnogi Cyswllt parhaus. Cefnogwyd hyn gan Aelodau'r Pwyllgor gan fod y Pwyllgor Safonau yn annibynnol ar Gyngor Dinas Casnewydd fel corff, ac efallai y bydd y Cynghorwyr yn dymuno gofyn cwestiynau dilynol. Teimlai Aelodau'r Pwyllgor y byddai hyn yn dangos bod y Pwyllgor Safonau yn gweithredu, yn ystyrlon ac yn berthnasol.

Nododd Pennaeth y Gyfraith a Safonau y byddai angen gwahoddiad ffurfiol gan yr Arweinydd i siarad yn y Cyngor llawn.

Dyweddodd y Cadeirydd y byddai ei bresenoldeb yn dda i adeiladu perthnasoedd ac i dynnu sylw at yr ymrwymiadau o'u hochr.

Penderfynwyd:

Nododd y Pwyllgor yr adroddiad, a phenderfynwyd y byddai'r Cadeirydd Safonau yn cyflwyno'r adroddiad yn y Cyngor llawn ar 28 Tachwedd 2023.

9 Panel Dyfarnu Cymru: Diweddariad ar lafar am achosion diweddar yng Nghymru

Nododd Pennaeth y Gyfraith a Safonau adroddiad yr Ombwdsmon yn crynhoi'r achosion yng Nghymru dros y flwyddyn ddiwethaf. Amlygodd Pennaeth y Gyfraith a Safonau achos o ddiddordeb lle rhoddwyd mesur interim ar waith gan yr Ombwdsmon a Llysoedd y Tribiwnlys.

Nododd Pennaeth y Gyfraith a Safonau fod yr achos yn ymwneud â Chynghorydd o Geredigion a honnodd ei fod yn mynd at unigolion amrywiol, ac aflonyddu tebyg i stelcio. Nododd Pennaeth y Gyfraith a Safonau fod gofyn i'r tribiwnlys achos ystyried a oes tystiolaeth olwg gyntaf er mwyn gwneud penderfyniad dros dro i ddangos bod methiant wedi bod i gydymffurfio â'r Cod Ymddygiad, a fyddai'r toriad yn debygol o arwain at waharddiad yn ogystal ag a oedd gwaharddiad er budd y cyhoedd. Dywedodd Pennaeth y Gyfraith a Safonau fod y panel yn ystyried yr holl dystiolaeth ac yn penderfynu bod yr amodau uchod yn cael eu bodloni a bod penderfyniad wedi'i wneud i atal y cyn gynghorydd am gyfnod o 6 mis i ganiatáu i'r Ombwdsmon gwblhau'r achos.

Trafododd y Pwyllgor yr achos ac archwilio perthnasedd y Cod Ymddygiad mewn perthynas ag ymchwiliadau'r heddlu fel hyn. er na fyddai stelcian yn ymwneud â'r Cod Ymddygiad pe bai person yn cael ei gael yn euog yna byddai'n dod yn fater Cod Ymddygiad. Rhoddodd Pennaeth y Gyfraith a Safonau yr enghraifft, pan fu problem gyda Chynghorydd Dinas Casnewydd, nad oeddent wedi gallu rhoi unrhyw beth ar waith ynghylch Cod Ymddygiad nes bod yr Heddlu wedi cwblhau eu hymchwiliad. Amlygodd Pennaeth y Gyfraith a Safonau wrth y Pwyllgor fod y Cynghorydd wedi camddefnyddio ei swydd fel Cynghorydd yn yr achos hwn, ac felly byddai wedi dod yn fater Cod Ymddygiad ar unwaith.

Dyweddodd Pennaeth y Gyfraith a Safonau fod enghreifftiau eraill yn yr adroddiad a ddarparwyd megis enghraifft lle'r oedd Aelod wedi anfon llw o e-byst at swyddogion, wedi gwneud sylwadau difriol a'i fod wedi datgelu gwybodaeth ac o ganlyniad wedi ei anghymhwysu. Nododd Pennaeth y Gyfraith a Safonau y bu achos arall lle roedd Aelod wedi rhoi gwybodaeth gamarweiniol i Archwilio Cymru i hyrwyddo delwedd well ohono'i hun.

Penderfynwyd

Nododd y Pwyllgor y wybodaeth ddiweddaraf ar lafar ar gyfer Dyfarnu Cymru.

10 Blaenraglen Waith

Nododd y Cadeirydd mai Pennaeth y Gyfraith a Safonau oedd i ddarparu diweddariad byr ar grŵp y Pwyllgor Safonau a Swyddogion Monitro Cymru Gyfan.

Dyweddodd Pennaeth y Gyfraith a Safonau ei bod wedi cael ei drafod bod y cofnodion o Fforwm y Pwyllgor Safonau Cenedlaethol i'w rhoi mewn fformat priodol lle gellid eu rhannu i'r Awdurdodau Lleol heb ddatgelu gwybodaeth a dywedodd y byddai hyn yn cael ei gyflwyno i gyfarfod nesaf y Pwyllgor.

Dyweddodd y Cadeirydd fod y gwaith ychwanegol sydd ei angen i gydymffurfio â safon Cymru Gyfan o bwysigrwydd mawr ac y dylid gwneud ymdrech i ddeall hynny'n llawn a'i oblygiadau.

Nododd y Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd ac Etholiadol fod Llythyr Blynyddol yr Ombwdsmon, yr Adroddiad Blynyddol, Adolygiad ac Anrhegion a Lletygarwch y Cyngor Cymuned ar y blaenraglen waith.

Penderfynwyd

Penderfynwyd ychwanegu'r eitemau canlynol at y blaenraglen waith; diweddariad ar lafar ar Bwyllgor Safonau Cymru Gyfan, trafodaeth ar y gwaith sydd ei angen i gydymffurfio â'r Canllawiau Statudol Cenedlaethol ar gyfer Prif Gyngorau, llythyr blynyddol yr ombwdsmon, yr Adroddiad Blynyddol Safonau, Adolygiad y Cyngor Cymuned ac Anrhegion a Lletygarwch.

11 Gwe-ddarllediad y Pwyllgor

[Cyfarfod y Pwyllgor Safonau - 19 Hydref 2023](#)